

Aluevaltuustoaloite

Tällä valtuustoaloitteella esitämme, että Länsi-Uudenmaan alueen kuntien sosiaali- ja potilasasiamiesten ja vammaisasiamiesten antamat vuosittaiset selvitykset tuodaan jatkossa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle tiedoksi. Vastaanottajana voi olla aluehallitus/ aluevaltuusto tai/ja lautakunta.

Länsi-Uudenmaan alueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja vammaispalvelujen asiakkaiden oikeuksien sekä aseman seuranta on tärkeää hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä. Vain kuntiin jäävä tieto ei välttämättä edistä hyvinvointialueen palvelujen kehittämistä.

Hyvinvointialueelle tuotu tieto asiakkaiden kohtaamista tilanteista sekä palveluissa havaituista epäkohdista on tärkeää. Myös asiamiesten esiin nostamat kehittämis- ja korjausehdotukset ovat tärkeitä. Näin mahdollistetaan myös toiminnan kehittäminen ja havaitut huomiot saadaan nostettua esiin.

Aloitteen tausta

Sosiaali- ja potilasasiamiesten tehtävänä on tukea asiakkaan ja potilaan oikeuksien toteutumista. Heillä on lainsäädäntöön perustuva velvollisuus seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa. Sosiaaliasiamiehellä on lain edellyttämä velvollisuus antaa vuosittain selvitys kunnanhallitukselle.

Usein sosiaali- ja potilasasiamiehen tehtävä on kunnissa yhdistetty samalle henkilölle ja selvitys annetaan molemmista tehtävänkuvista yhdessä.

Selvitysten kautta tuodaan esiin niitä syitä ja tilanteita, joissa oikeudet eivät ole yhteydenottojen perusteella kaikilta osilta toteutuneet.

Sosiaaliasiamies on riippumaton toimija, jonka tehtävä ja asema perustuvat lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

Lain 24 §:n mukaan sosiaaliasiamiehen tehtävänä on:

- 1) neuvoa asiakasta asiakaslain soveltamiseen liittyvissä asioissa
- 2) neuvoa ja avustaa asiakasta muistutuksessa
- 3) tiedottaa asiakkaan oikeuksista
- 4) toimia asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi sekä
- 5) seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa ja antaa siitä selvitys vuosittain kunnanhallitukselle

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) mukaan kunnan on nimettävä sosiaaliasiamies. Sosiaaliasiamies voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1993) määrittelee potilasasiamiestoiminnan lakisääteiseksi toiminnaksi siten, että jokaiselle terveydenhuollon toimintayksikölle on nimettävä potilasasiamies. Potilasasiamiehellä tulee olla riippumaton asema organisaatiossa eikä hänen tule osallistua potilaan hoitoon.

Potilasasiamiehen tehtävät potilaslain 11§:n mukaan:

- 1) neuvoo potilaita potilaslain soveltamiseen liittyvissä asioissa
- 2) avustaa potilasta 10 §:n 1 ja 3 momentin tarkoitetussa asioissa
- 3) tiedottaa potilaan oikeuksista
- 4) toimia muutenkin potilaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Vammaisasiamiehen tehtävä ei ole lakisääteinen, joten toimenkuvaa ja tehtäviä ei ole määritelty lainsäädännössä. Painotukset tehtävissä ovat paikkakuntakohtaisia.

Vammaisasiamiehen tehtävänä on edistää vammaisten ja liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena kaupunkilaisena.

Vammaisasiamies neuvoo kuntalaisia vammaisuuteen liittyvissä asioissa ja avun hankinnassa. Vammaisasiamies esittää mahdollisia kehittämissideoituja ja tuo tietoa havaitsemistaan epäkohdista.

Vammaisasiamiehen selvitys kokoaa yhteen tietoa ja tilastoja asiakkaiden ja kuntalaisten yhteydenotoista ja palautteista.

Espoossa 19.4.2022

Motion

Genom den här fullmäktigemotionen föreslår vi att de årliga redogörelserna från social- och patientombudsmän och ombudsmän för personer med funktionsnedsättning i Västra Nylands kommuner i fortsättningen skickas till Västra Nylands välfärdsområde för kännedom. Mottagaren kan vara välfärdsområdesstyrelsen/välfärdsområdesfullmäktige eller/och en nämnd.

Uppföljningen av klienternas rättigheter och ställning i social- och hälsovården och funktionshindersservicen i Västra Nyland är viktig när välfärdsområdenas verksamhet inleds. Information som stannar endast i kommunerna främjar inte nödvändigtvis utvecklingen av tjänsterna.

Informationen som hämtats till välfärdsområdet om situationer som klienterna har mött och om missförhållanden i tjänsterna är viktig. Även utvecklings- och reparationsförslagen som ombudsmännen har lyft fram är viktiga. På det här sättet kan också utvecklingen av verksamheten och de observerade frågorna lyftas fram.

Motionens bakgrund

Social- och patientombudsmännens uppgift är att stöda förverkligandet av klientens och patientens rättigheter. De har en lagstadgad skyldighet att följa utvecklingen av klienternas rättigheter och ställning i kommunen. Socialombudsmannen har en lagstadgad skyldighet att årligen ge en redogörelse till kommunstyrelsen.

Ofta har social- och patientombudsmännens uppgift i kommunerna slagits ihop till samma person och redogörelsen ges tillsammans om båda uppgiftsbilderna.

Genom redogörelserna framhävs sådana orsaker och situationer, där rättigheterna inte enligt kontakterna har uppfyllts till alla delar.

Socialombudsmannen är en oberoende aktör, vars uppgift och ställning grundar sig på lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

Enligt 24 § i lagen ska socialombudsmannen:

- 1) ge klienterna råd i frågor som gäller tillämpningen av klientlagen
- 2) bistå klienten med anmärkningen
- 3) informera om klientens rättigheter
- 4) arbeta för att främja klientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda
- 5) följa hur klienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen och årligen till kommunstyrelsen avge en redogörelse för detta.

Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) ska kommunen utse en socialombudsman. Socialombudsmannen kan vara gemensam för två eller flera kommuner.

Lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1993) fastställer patientombudsmannens lagstadgade verksamhet så att

varje verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård skall utse en patientombudsman.

Patientombudsmannen ska ha en oberoende ställning i organisationen och hen ska inte delta i vården av patienten.

Enligt 11 § i patientlagen ska patientombudsmannen

- 1) ge patienterna råd i frågor som gäller tillämpningen av patientlagen
- 2) bistå patienten i frågor som nämns i 10 § 1 och 3 mom.,
- 3) informera om patientens rättigheter
- 4) även i övrigt arbeta för att främja patientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda.

Uppgiften för ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning är inte lagstadgad, varför uppgiftsbeskrivningen och uppgifterna inte har fastställts i lagstiftningen. Betoningarna i uppgifterna är ortsspecifika.

Ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning ska främja livsförutsättningarna för personer med funktionsnedsättning och personer med nedsatt rörlighet och aktivitet, och vara en jämlik stadsbo.

Ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning ger kommuninvånarna råd i frågor som gäller funktionsnedsättning och införskaffning av hjälp. Ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning föreslår eventuella utvecklingsidéer och hämtar information om olägenheter som hen observerar.

Redogörelsen av ombudsmannen för personer med funktionsnedsättning samlar ihop information och statistik om klienternas och kommuninvånarnas kontakter och respons.

Esbo den 19 april 2022

Arja Juvonen (ps)

Allekirjoittaneet/Undertecknade:

1. Veli-Matti Laitinen
2. Riikka Purra
3. Henna Partanen
4. Johanna Karimäki
5. Mikko Piirtola
6. Hanna Hukari
7. Laura Skaffari
8. Maria Guzenina
9. Arja Uusitalo
10. Gyan Dookie
11. Simo Grönroos
12. Liisa Kivekäs
13. Anu Rasinsalo
14. Heidi Castren
15. Anna Aintila
16. Emilia Knaapi